

DE LEEUWARDER GOUD- EN ZILVERSMEDEN VAN DER LELY

OP de zeventiende en achttiende eeuwsche gildeborden van het Leeuwarder goud- en zilversmidsgilde, worden vier geslachten van de familie van der Lely vermeld. Als oudste vinden wij Jarich Gerrits, die nadat hij in 1612 in de leer gekomen is bij den zilversmid Obbe Clasen in 1628 tot het gilde toetreedt. Hij had als meesterteeken een gekroonde lelie en noemde zich ook wel van der Lely. Nog in 1667 is hij lid van het gilde. Twee van zijn zoons, Tjeerd en Freerck komen bij hem in de leer in 1643 en 1651 en worden in 1662 en 1669 zijn gildebroeders. Tjeerd sterft kinderloos omstreeks 1705 doch Frederik, die in 1707 voor het laatst vermeld wordt, neemt in 1683 zijn zoon Johannes in de leer. Deze Johannes wordt in 1695 meester en teekent nog in 1749 de gilderekening. Zijn tweede zoon Gabynus wordt in 1731 meester, doch overleeft zijn vader op zijn hoogst met ruim 4 jaar, daar hij 16 Mei 1754 begraven wordt in de Jacobijnenkerk. Zoons van hem worden er niet meer onder de gildeleden vermeld. Er is waarschijnlijk echter nog een afstammeling Jarich Gerrits, goudsmid in Leeuwarden geweest. E. Voet Jr. toont in zijn Merken van Friesche goud- en zilversmeden — waaraan deze aantekeningen ontleend zijn — haast met zekerheid aan, dat Frederik Sijlstra, die in 1748 meester werd, van moederszijde een kleinzoon was van Frederik van der Lely. Hij sterft in 1788.

Door de vele restauraties van de geschilderde houten gildeborden zijn er talrijke raadsels en onduidelijkheden ontstaan, die echter evenals het geval met Frederik Sijlstra door Voet meerendeels op vernuftige wijze zijn opgelost. Zoo schreef hij aan Tjeerd, van wien geen werk gevonden werd met het op het gildebord voorkomende meesterteeken, het werk toe, geteekend met een beker, waarvan Dr. A. Pit in het Bulletin van den Oudheidkundigen Bond 1900—'01 nog meende, dat er geen kunstenaar aan te wijzen zou zijn, in staat te bereiken, hetgeen door dezen meester is gepresteerd.

Van Frederik is slechts weinig werk bekend. Van hun vader evenwel meer. Van alle drie kan echter gezegd worden, dat zij tot de eerste kunstenaars van hun tijd behoorden en niet alleen een plaatselijke bekendheid hadden; zooals ook blijken kan uit het overgeleverde verhaal, dat een van hen, door Lodewijk XIV naar Parijs ontboden werd om daar eenige jaren voor het hof als drijver te werken.

Degene der van der Lely's die het meeste werk heeft nagelaten is Johannes, waarvan de hierbij afgebeelde brandewijnkom in 1899 door D. Franken Dz. aan het Genootschap gelegateerd werd. Behalve het meesterteeken, een gekroonde lelie, komen er op voor de klimmende leeuw op een gekroond schild voor Leeuwarden, het wapen van Friesland met kroon en de letter M met kroon voor het jaar 1727.

De versiering van het kommetje, met zijn merkwaardige ooren in den vorm van een gekroonde vrouw die aan den onderkant verloopt in een bladornament en zijn gedreven ranken tusschen geometrische randjes, is op de afbeelding voldoende te zien, en geeft een beeld van de groote vaardigheid van dezen meester, terwijl het tevens typeerend is voor zijn werk.

Ook het vierde geslacht leverde nog belangrijk werk. Van Frederik Sijlstra is niet veel gevonden, doch van Gabinus meer, waarbij ook voortreffelijk drijfwerk.

G. C. Six

Zilveren brandewijnkom door Joh. van der Lely, 1727